

چرا از حوادث پی در پی درس نمی‌گیریم؟

حافظه کوتاه ما، حافظه بلند زمین

تهران (پانا) - سیل‌ها و زلزله‌ها از پی هم می‌آیند و می‌روند؛ طبیعت درس‌های زیادی در آستین دارد ما اما شاگردان خوبی نیستیم. اگر سال گذشته سیل بستر خشک رودخانه‌ای را از بیخ و بن شسته و خانه ما را هم از جا کنده و برده، امسال که می‌شود دوباره ساخت. کو تا سیل بعدی! به نظر می‌رسد پیش از پرداختن به مسأله زیرساخت‌ها باید به ذهنیتی پرداخت که به زیرساخت‌های آسیب‌پذیر در نقاط آسیب‌پذیر رضایت می‌دهد.

به ZWNJ گزارش ایران، داور شیخاوندی، جامعه ZWNJ و شناس می ZWNJ گوید: «به اعتقاد من بخشی از مشکل در تعلیمات بنیادینی است که باید از مدارس شروع شود. در واقع وظیفه مدارس تنها یاد دادن الفبا و خواندن و نوشتن نیست بلکه ابعاد مختلفی از زندگی فردی و اجتماعی وجود دارد که باید از زمان کودکی تا بزرگسالی آموزش داده شود. این وظیفه مدارس و دانشگاه ZWNJ ها و رسانه ZWNJ هاست که به مردم آموزش دهند تا دانش و بینش آنها نسبت به مسائل بخصوص ساخت و سازها و مقاوم ZWNJ سازی ساختمان ZWNJ هایشان در برابر بلایای طبیعی بالا برود. متأسفانه به این مسأله خیلی پرداخته نمی ZWNJ شود و همچنان شاهد تکرار این حوادث هستیم.»

شیخاوندی در ادامه با بیان اینکه برای رفع مشکلات در ابعاد و زمینه ZWNJ های مختلف نیاز به متولی داریم می ZWNJ گوید: «متأسفانه با وجود حوادثی که در بسیاری از حوزه ZWNJ های مختلف رخ می ZWNJ دهد متولی خاصی برای رفع مشکلات و اینکه دیگر شاهد این حوادث نباشیم وجود ندارد؛ از آموزش گرفته تا پیگیری آسیب ZWNJ ها تا بهداشت و... متأسفانه مسئولان برای مسائلی که سود کافی ندارد حتی اگر هم منجر به تخریب بخشی از کشور شود وقت چندانی نمی ZWNJ گذارند. وقتی اتفاقی می ZWNJ افتد کلی درباره آن صحبت می ZWNJ کنند اما مدتی بعد همه چیز فراموش می ZWNJ شود.»

محسن احمدی، کارشناس مسائل اجتماعی نیز در همین ZWNJ باره می ZWNJ گوید: «در این زمینه بهترین نظریه همان نظریه معروف جامعه کوتاه مدت است. براساس این تئوری ما نه حافظه تاریخی بلندمدت داریم و نه به فکر برنامه ZWNJ های دور و دراز هستیم. خب این یک خصلت ایرانی است که خیلی از مسائل مهم زندگی ZWNJ را به ZWNJ دست تقدیر می ZWNJ سپارد یا به ZWNJ دلیل احساس ناامنی تاریخی نمی ZWNJ تواند به آینده ZWNJ های دور و دراز امید ببندد و برای آن برنامه بریزد. این موضوع همواره جامعه ایرانی را رنج داده و این روند بالاخره باید جایی با آموزش و بالا بردن سطح آگاهی عمومی، قطع شود. شما به پل ZWNJ های قدیمی ما در روستاها نگاه کنید؛ خیلی از آنها را می ZWNJ شود با یک لگد خراب کرد. حالا فکر کنید با این روحیه بخواهیم آپارتمان بسازیم؛ یا از سیماننش کم می ZWNJ گذاریم یا وسط مسیل می ZWNJ سازیم چرا؟ چون فکر نمی ZWNJ کنیم چیزی که قرار است ساخته شود برای ۱۰۰ سال دیگر است. ما ناخودآگاه همه چیز را موقت و کوتاه مدت می ZWNJ بینیم، بعد هم فراموش می ZWNJ کنیم.»

نگاه جامعه ZWNJ شناسی یک طرف، نگاه مدیریتی هم یک طرف؛ ما اصلاً نقشه نقاط بحران خیز را داریم؟ آیا اگر هست اقدامی برای بهبود وضعیت کرده ZWNJ ایم یا مدیریت ما هم ذیل تئوری جامعه کوتاه مدت تعریف می ZWNJ شود؟ مرتضی اکبر ZWNJ پور، کارشناس بحران و معاون سابق آمادگی و مقابله سازمان بحران کشور می ZWNJ گوید: «تکرار حوادث اینچنینی در کشور نشان دهنده مشکل اساسی در زیر ساخت ZWNJ هاست. در غیر این صورت با توجه به سامانه ZWNJ های هواشناسی و هشدار سازمان ZWNJ های مربوطه درخصوص مناطقی که تحت ZWNJ تأثیر احتمالی جبهه ZWNJ های بارشی قرار می ZWNJ گیرند، دیگر نمی ZWNJ توان سیل و سیلاب را به ZWNJ عنوان یک پدیده یا رخداد غیرمترقبه تلقی کرد.»

تنها راهکار آن هم مطالعه پهنه ZWNJ بندی سیلاب یا به ZWNJ طور کلی اطلس بلایای کشور و قرار دادن مدیریت ریسک در

دستور کار مراکز قانونگذاری است. در واقع سازمان‌های مسئول باید در سطوح شهرستانی، استانی و حتی ملی به‌دنبال حلقه مفقوده و شناسایی مناطق خطرپذیر و خطرخیز باشند. همان‌طور که می‌توان دید، در سیل اخیر استان‌های جنوبی با مشکلات شدیدی دست و پنجه نرم کردند و همچنان درگیرند. حال آنکه می‌توانستیم در برنامه‌های پنج ساله و اسناد بالادستی این موضوع را جزء یکی از برنامه‌های مهم و اولویت‌دار خود قرار داده و سال به‌سال به‌سوی سمت برون‌رفت از این مخاطرات می‌رفتیم. اما متأسفانه آن‌طور که باید توجهی به این موضوع نشد و هر روز در کشور شاهد چنین رخداد‌های دردناکی هستیم.

او در ادامه درباره نقش خود مردم در کاهش خسارت‌های ناشی از بلایای طبیعی می‌افزاید: «اگرچه مردم می‌توانند در این خصوص نقش اساسی داشته باشند اما این حاکمیت است که باید با وضع قوانین و مشخص کردن خط قرمزها و مکان‌های پرخطر و بلاخیز و همچنین آموزش و فرهنگ‌سازی مردم را هدایت کند و مانع ساخت و سازهای غیر مجاز شود.

مطابق آیین‌نامه ۲۸۰۰ که بعد از زلزله منجیل و رودبار از سوی وزارت مسکن و شهرسازی مصوب و بعدها بندهایی نیز به آن اضافه شد شهرداری‌ها موظف به رعایت این آیین‌نامه هستند بر این اساس شورای عالی شهرداری‌ها باید روی ساخت و سازهایی که در کشور صورت می‌گیرد از لحاظ استحکام و مقاومت در برابر سیل و زلزله کنترل و نظارت داشته باشد. همچنین مهندسان ناظر که در ساختمان‌ها گمارده می‌شوند مجریان این آیین‌نامه هستند و باید در چارچوب این آیین‌نامه حرکت کنند. در واقع این آیین‌نامه ابزار خوبی است بخصوص اینکه در اجرا باید بیشتر به آن توجه شود اما متأسفانه شاهد هستیم که بسیاری از واحدهای مسکونی همچنان روی گسل‌ها یا در مجاورت رودخانه‌ها ساخته می‌شود.

نواب شمس‌پور، معاون آموزش همگانی هلال‌احمر با بیان اینکه به‌صورت حافظه زمین از حافظه انسان‌ها طولانی‌تر است می‌گوید: «ممکن است در یک منطقه ۱۵۰ تا ۲۰۰ سال آثاری از سیل یا زلزله نباشد اما به‌دلیل آنکه در مسیر رودخانه یا گسل است بالاخره یک روزی فعال می‌شود و آن‌وقت است که خسارات و تلفات جبران‌ناپذیری به‌وجود می‌آورد.

بنابراین ضمن آنکه برای پیشگیری از وقوع هر حادثه ناگواری باید مانع ساخت و سازهای غیرمجاز در مسیر رودخانه‌ها و گسل‌ها و مکان‌های نامن شد باید برای وقوع حوادث احتمالی نیز از قبل با تجهیز وسایل کمکی، امدادی و نیروی انسانی آمادگی لازم را داشته باشیم تا بتوانیم نتیجه مناسبی بگیریم. اما نکته حائزاهمیت این است که در تمام این مراحل از قبل و بعد از حوادث حتی در زمان بازتوانی و بازسازی، آموزش مهم‌ترین موضوع در این زمینه است. حدود ۳۲ کشور که عموماً از کشورهای پیشرفته هستند توانسته‌اند با آموزش، بحران‌های کشورشان را مدیریت کنند. ژاپن در میان این کشورها پیشرو است.

او در ادامه با بیان اینکه، آموزش‌های عمومی و تخصصی به مسئولان درگیر بحران‌ها و عموم جامعه باعث می‌شود آمادگی و پذیرش بحران‌ها راحت‌تر باشد، می‌افزاید: «در همین راستا از ۱۲ سال پیش تاکنون در جهت افزایش دانش هموطنان در سایت سازمان هلال‌احمر و در بخش آموزش همگانی به مسائل آموزشی تحت‌عنوان «خانواده آماده» پرداخته شده است. با این همه در سال ۹۴ وزارت بهداشت میزان آمادگی خانواده‌های ایرانی در زمان حوادث را ۸ درصد اعلام کرد. برخی از مطالعات دانشجویی هم حاکی از ۱۳ تا ۱۴ درصد آمادگی است پس همچنان تا رتبه ۸۰ درصد آمادگی خیلی فاصله داریم و همچنان در معرض خطر ناشی از حوادث هستیم. مردم برای مقابله با حوادث تا حدود زیادی دانش پیدا کرده‌اند اما متأسفانه تغییری در رفتار خود نمی‌دهند. این موضوع مثل آن است که بگوییم مردم می‌دانند اگر در خیابان با سرعت زیاد رانندگی کنند دچار حادثه می‌شوند اما بازهم این کار را می‌کنند.

او درباره فراموشکاری مردم می‌گوید: «در حال حاضر هلال‌احمر موضوعی تحت‌عنوان جنبش‌های اجتماعی کوچک یا محلی را دنبال می‌کند که مردم خودشان مطالبه‌گر باشند و آموزش در برابر حوادث و بحران‌ها دغدغه درونی آنها شود.

آیا به‌نظر شما برای سیل یا زلزله بعدی آماده‌ایم یا همچنان همه چیز را به‌دست تقدیر و سرنوشت سپرده‌ایم. چرا در جامعه ایرانی با انباشت تجربه مواجه نیستیم و هر بار با بروز حادثه‌ای دوباره و از نو آزمون

و خطا می‌کنیم؟ آیا مشکل اجتماعی و فرهنگی است یا کوتاهی مسئولان؟